

Szövegfeldolgozási módszerekre épülő földrajztanulás

7. évfolyam – Milyen az élet Afrikában?

Készítette: Ihász Dóra (MA földrajz szakos hallgató, 2012. október)

1. Alapadatok

Osztály: 7. c

A témakör megnevezése: Afrika

A tanítási egység címe: Milyen az élet Afrikában?

Óratípus: Új ismereteket feldolgozó óra

Munkaforma: Egyéni és pármunka

2. Tantervi követelmények

A tanítási óra főbb céljai:

- Betekintés Afrika életének mindennapjaiba.
- Szövegszerű tanítási technikákra építve minél többféle szöveg feldolgozásával ismerjék meg a tanulók az afrikai életet.

Kiemelt tevékenységek:

Szövegek alapján

- kislexikon készítése;
- szövegelemzés;
- problémafelvetés;
- kérdésekkel irányított szövegfeldolgozás.

3. Szemléltető eszközök

- Földrajzi atlasz
- Szövegek, szövegrészletek

4. Az óra vázlata

Idő	Az óra menete	Eszköz
0,5'	1. Az óra szervezése: jelentések, adminisztráció.	
Szövegek feldolgozása		
15'	1. Kislexikon készítése Kittenberger Kálmán leírása Kelet-Afrikáról. A tanulók húzzák alá az ismeretlen szavakat a szövegben, és ha szükséges, az atlasz alapján próbálják megmagyarázni, illetve tanári segítséggel tisztázni az egyes fogalmakat. Például: <i>Kelet-Afrika:</i> óriási kiterjedésű terület Afrikában, ami a Szomáliföldtől a Zambézi folyóig terjed, nyugaton pedig a tóvidék határolja.	Kittenberger Kálmán szövegrészlet, atlasz

	<i>Nagy Tavak:</i> Viktória-, Tanganyika-, Malawi-tó (atlasz szükséges) <i>fata morgana:</i> délibáb <i>búrok:</i> 17. századtól Dél-Afrikába betelepült, főleg holland, flamand bevándorlók összeolvadásából létrejött népcsoport (tanári segítség)	
10'	2. Szövegelemzés - Mely eseményről számolnak be a szövegek? Adj közös címet a szövegeknek! - Mi a véleményed a két szöveg stílusáról? - Milyen információk szerezhetők az egyes szövegekből? Válaszlehetőség: Mindkét szöveg Dél-Szudán létrejöttéről számol be, ez lehet is a közös cím. Mindkét szöveg hasonló stílusú, mindegyik tényeket közöl, de próbál hatni az érzelmekre is, annak ellenére, hogy az origó hírportál, a Nat.Geo. inkább ismeretterjesztő oldal. (Ez utóbbi inkább tanári megbeszéléssel érhető el.) Az Origo-n elhelyezték a világban Dél-Szudánt, kik ismerték el, mikor jött létre stb. A Nat.Geo-n ezen kívül a modern világhoz való csatlakozása jelképeként a Google térképre való felkerüléséről van szó.	Origo cikk és National Geographic cikk Dél-Szudán létrejöttével kapcsolatban
10'	3. Problémafelvetés - Milyen problémára hívja fel a figyelmet a vers? Mi vezethetett idáig? - Vitassátok meg, milyen megoldási lehetőségei lehetnek ennek a problémának! Afrikai éhezés, oka túlnépesedés, földek eltartóképességének csökkenése, túllegeltetés, elsvatagosodás, gazdasági fejletlenség, pénzhiány stb. Megvitathatják a tanulók, hogy milyen lehetőségek vannak a megoldásra, pl. segítők, az igazságosabb élelmiszerelosztás a fejlett országok részéről, korszerű módszerek, technikai feltételek megteremtése, megtanítása, gyakorlatba való alkalmaztatása, fogamzásgátló módszerek, családtervezés stb.	Afrika vérzik című vers Pármunka
10'	4. Előre megadott kérdések alapján Húzd alá a választ a szövegben! 1. Mi a tagulemusz? 2. Mivel foglalkoznak ma a tuaregek? 3. Miért hordanak fátylat a tuaregek? 4. Milyen a maszáj férfiak viselete? 5. Mit jelent a maszáj férfiaknak, ha elejtenek egy nagyvadat? 6. Milyen munkát végeznek a maszáj nők? 7. Miért tartós a maszájok kunyhója? <i>Válaszok: szövegben aláhúzva!</i>	Tankönyvi olvasmány szövegrészlete

Kapcsolódó szövegek

1. Kislexikon készítése

„Kelet-Afrikán azt az óriási területet értjük, amely a Szomáliföldtől a Zambézi folyóig terjed, nyugaton meg, hozzávetőleg, a Nagy Tavak határolják. Ezen az óriási területen minden elképzelhető táji változatosságot fellelhetünk. Vannak ott igazi, élettelen sivatagok, izzó nátronsztyeppek, ahol napközben a fata morgana, a délibáb játssza állandóan varázslatos játékait, óriási kiterjedésű füves, vadtömegektől nyüzsgő lapályok, ernyőakáciás szavannák, áttörhetetlen túskebozóerdők, ahol a vadász teste és ruhája csakhamar megérzi, hogy a dél-afrikai búrok miért nevezték el „várj egy kicsit” tuskének bizonyos fajta bokor tuskéit.

Az egyhangú, sötét túskebozóterdők körül hatalmas hegyláncok emelkednek. Egy-két hegyóriás fejét, mint a közvetlenül az Egyenlítőn fekvő Kilimandzsáró 6010 méter magas Kibó csúcsát, örökös

hősüveg borítja. Azonkívül tengernyi nagy tavak, vég nélküli papiruszmocsarak, ingoványok teszik még változatosabbá Kelet-Afrika térképét.

A szomjas síkságon kanyargó folyók útját nagyon nagy távolságból fel lehet ismerni. Elárulja a partot szegélyező galériaerdők üde zöldje is. A folyók nagy részének medre az év több hónapjában teljesen száraz, s az embereknek, állatoknak ásniuk kell a folyó homokos medrében a cseppenként szivárgó víz után. Ámbár lehet, hogy néhány nap múlva, mikor a hegyekben megindul az esőzés, ezekben az egy-két hét előtt még teljesen száraz folyómedrekben rohanó vízár hömpölyög, melynek mindent elsodró ereje fatörzseket, állathullákat sodor magával.”

Kittenberger Kálmán: Kelet-Afrika vadonjaiban. Győr, 1955. 14.p.

2. Kötött rákérdés

a. Híradás Dél-Szudán létrejöttéről az origo.hu hírportálon

„Kikiáltották Dél-Szudán függetlenségét

[MTI](#) | 2011. 07. 09., 13:03 | Utolsó módosítás: 2011. 07. 09., 18:17

Hivatalosan is kikiáltották Dél-Szudán függetlenségét szombaton. Dél-Szudán a világ 196. országa lett. Az Egyesült Államok üdvözölte az új állam megszületését, az orosz elnök pedig táviratban gratulált. A dél-szudáni parlament elnöke szombaton hivatalosan kikiáltotta az ország – Dél-Szudán – függetlenségét. A Szudánból megállapodás alapján kiszakadt Dél-szudáni Köztársaság a világ 196., Afrika 55. önálló országa, az ENSZ 193. tagállama. James Wannu Igga, a parlament elnöke helyiek tízezrei és nagyszámú külföldi vezető jelenlétében, ünnepélyes szertartás keretében jelentette be hazája függetlenné válását. "Mi, a nép demokratikusan választott képviselői ezennel kinyilvánítjuk, hogy Dél-Szudán független és szuverén állam" - hangzott a parlamenti elnök által felolvasott proklamációban. A függetlenség kikiáltását követően nem sokkal Salva Kiir Mayardit letette a dél-szudáni államfői hivatali esküt. Az eseményen jelen volt Ban Ki Mun ENSZ-főtitkár, Colin Powell volt amerikai külügyminiszter, valamint számos más ország vezetője. Megjelent a dél-szudániak által kevésbé kedvelt Omar al-Basir szudáni elnök. Magyarország képviselőjében Hóvári János, a Külügyminisztérium helyettes államtitkára utazott Dzsubába. [...]"

Forrás: <http://www.origo.hu/nagyvilag/20110709-kikialtottak-delszudan-fuggetlenseget.html>
(Utolsó letöltés: 2011. 10. 09.)

b. Cikk a National Geographic honlapjáról

„A Dél-Szudán térképre került

A Google frissítette szolgáltatását és megjelenítette térképén a 2011. július 9-én függetlenné vált Dél-Szudánt.

A Dél-Szudánból származó, de Washingtonban élő John Tanza Mabusu újságíró a Change.org weboldalon indított kampányt. [...]Az ország idén nyáron kikiáltott függetlenségét több évtizedes konfliktus előzte meg, melynek során csaknem kétfélmillió ember vesztette életét. A világtérképen való megjelenítése az új ország lakosságát büszkeséggel tölti el. „Úgy érezhetik, hogy egy szuverén ország polgáraiként a többi államhoz hasonlóan ott a helyük a térképen. Remélem, a többi jelentős online térképszolgáltató sem késlekedik sokat, és követi a Google példáját.” – mondta Mabusu.”

Forrás: http://www.ng.hu/Fold/2011/10/a_delszudan_terkepre_kerult (Utolsó letöltés: 2011. 10. 09.)

3. Problémafelvetés

Afrika vérzik

Hatalmas Afrika, földünknek gyöngyszeme,
mégis úgy vérzik temérdek sebe.
Tested adományát néped nem élvezi,
hisz mindent, mit adhatsz, a nagyvilág elveszi.
Egyre csak hullajtod keserű könnyeid,
mert gazdag vagy, mégis éheznek gyermekid.
Vigyázz ember, elvakít a szavannák fénye,
látnod kell, mit rejt a dzsungel mélye.
A kegyetlen halál nap mint nap arat,
sok kisember korán elárvult marad.
Ember, ha étkedből egy falatnyi marad,
jussék eszedbe, kiknek a sors nem ad.
Ha nevetni látod jóllakott gyermeked,
gondolj azokra, kiknek ezt nem lehet.
Afrika vérzik, hát tapaszt lelked e sebre,
s pillants az árva, s éhes kisdedekre.
Sokszor elég egy őszinte gondolat,
hisz szeletnyi kenyérrel is vívhatod harcodat.
Egy harapás éték, neked annyira semmi,
mert nem tudod milyen álmodban enni.
Afrika vérzik, mert gyermeki éheznek,
hisz nélkülük a jövő hidd, nem létezik.
Oly reménytelen mindösszes alkonyuk,
egyszer lehetne nekik is Karácsonyuk!!!

Bernát János

Forrás: <http://www.poet.hu/vers/2845> (Utolsó letöltés: 2011. 10. 09.)

4. Előre megadott kérdések alapján

„A Szahara belsejében élnek a tuaregek. Sokáig a sivatag kalózaiként tartották számon őket. Ma tevéikkel sót és élelmet szállítanak a délebbi tájak nomád néger törzseinek(2). Kék embereknek nevezik őket. A férfiak kék színű, tógaszerű vászonöltözéket viselnek. A kelmét indigófestékkel színezik. A fejüket fekete vászonkendő(1)vel tekerik körül, csak a szem vonala marad szabadon. A kendő 6-8 m hosszú, 10-20 cm széles (1). Tagulemusz a neve, innen származik a tuaregek másik elnevezése: fátyolos emberek. A fátyol védelmet nyújt a tűző Nap és a homokviharok ellen. Hitviláguk szerint, ha a férfiak ezt a kendőt idegenek előtt levetik, akkor a rossz szellemek bajt hoznak rájuk(3). Ezért éjszakára sem válnak meg tőle. Étkezés közben bal kézzel elhúzzák szájuk elől, s jobb kezükkel takarják el arcukat. A férfiúság szimbóluma is a kendő(3), a fiúk 15-20 éves koruktól viselik.

Tanzániában és Kenyában élnek a maszájok. Valamikor ők voltak a kontinens legharciasabb népei, rettegetésben tartották a szomszédos törzseket. Ma ők a legjobb vadnyomozók. A férfiak magasak, vállasak. Hajukat apró fonatokba fonják, gyöngyökkel díszítik. Öltözetük egyszerű színes lepel, a vállukon összefogva. Sarujuk állatbőrből készül. Fegyverzetük a hosszú, lapos lándzsa, övükön börtokban nyilakat, tört viselnek(4). Ezeket állataik legeltetése közben gyakran kell használniuk. Ételeik vad gyümölcsökből, zebutejéből, túróból, sajtból állnak. Feladatuk az állatok legeltetése, vadak

elejtése és a törzs védelme. Ezen kívül számukra minden más munka szégyennek számít. Előszere-
tettel terítenek le veszélyes nagyvadakat. Ez a hőstett erőt és rangot jelent. A masszáj lányok szíve-
sebben mennek hozzá a bátor legényekhez(5).

A masszáj nők kopaszak, hajukat leborotváltatják. Fülcimpájuk megnyúlt, mert fülüket különböző
nagyságú és súlyú karikákkal aggatják tele. Nyakukon gyöngyfűzér gallért viselnek. Karjukat drót-
spirál díszíti. A nők végeznek minden munkát, a gyereknevelést, az élelemgyűjtést, a házépítést(6).
A masszáj kunyhó vékony, hajlékony botokból készül. Ezeket a földre szúrják, gallyakkal átszövik,
majd trágyás agyaggal betapasztják. A forró napon ez keménnyé szárad (7), s a trópusi zivatar sem
teszi tönkre. Egy kis nyílás szolgál bejáratként.”

Tankönyvi olvasmány részlet (Földrajz 7. Mozaik Kiadó, Szeged, 2010. 30. o.)